

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: DR. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: DR. ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik
minden héten egyszer
szombaton, fél íven.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: DEBRECZEN, KOLLÉGIUM
Ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó
minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.

Előfizetési ár: egész évre
2000 K., félévre 1000 K.
Egyes szám ára 150 K.

A főkegyúri jog.

Dr. Buza László egyetemi tanár ORLE tanfolyamon tartott előadásának vázlata.

A főkegyúri jognak, mely a király számára pozitív befolyást nyújt a r. kath. egyház életébe, legfontosabb jogosítványa az, hogy Magyarországon az érsekeket és püspököket a király és nem a pápa nevezi ki. A r. kath. főpapok Magyarországon az egyházi hatalmon kívül fontos közjogi jogosítványokkal és nagykiterjedésű földbirtokokkal is rendelkeznek, melyek őket a magyar közélet nagyjelentőségű tényezőivé teszik, így a nemzet szempontjából nem közönyös, hogy a király vagy a pápa kiválasztottai-e?

A főkegyúri jog jogi természete már az októberi forradalmat megelőzően vita tárgya volt. Az uralkodó felfogás szerint a királynak kormányzati felségjogát képezi, melyet a szent korona jogán a minisztérium közreműködésével gyakorol, úgy, mint a többi kormányzati felségjogot, pl. a törvényszentesítést vagy rendelet kibocsátást. Mivel Magyarországon parlamentáris kormányzat van, ez azt jelenti, hogy a főkegyúri jog is úgy gyakorlandó, amint azt a parlament többsége, vagyis a nemzet helyesnek tartja. Így a főkegyúri jog végeredményében a nemzet pozitív közreműködését biztosítja a r. kath. egyház életében.

Épen ennek a közreműködésnek a kizárása céljából egyesek az uralkodó felfogással szemben már a forradalom előtt azt vitatták, hogy a főkegyúri jog nem az államfői hatalomban foglalt kormányzati felségjog, hanem a királynak a pápától nyert személyes jogosítványa, melynél, mint ilyenél, a minisztérium közreműködése elvileg ki van zárva.

A főkegyúri jog szorosan összefügg a r. kath. főpapi vagyon kérdésével: tulajdonképen a r. kath. egyházjog ama tételén nyugszik, hogy az, aki egy beneficiumot alapít, illetőleg annak anyagi előfeltételeit biztosítja, az illető beneficiummal szemben, mint kegyúr, különös jogok birtokába jut, ő jelöli ki a beneficium megüresedése esetén az új beneficiariust olyan hatállyal, hogy a püspöknek, ha csak a kánoni kellékekkel rendelkezik, feltétlenül a kegyúr jelöltjét kell kineveznie. Mivel királyaink a szent korona javából alapították az érseksége-

ket és püspökségeket, következik, hogy a kinevezés joga is a szent koronát, vagyis a magyar államot illeti meg, úgy, hogy annak, aki a király által kineveztetvén, a javadalom birtokába jut, a pápa az érseki palliumot, illetőleg a püspökké szentelést szükségképen megadja.

Midőn az októberi forradalom a királyságot eltörölte, kérdésessé vált a főkegyúri jog sorsa. Az egyik álláspont szerint az államforma változása nem érintette a főkegyúri jogot, az az állam joga lévén: a köztársaság erre kijelölendő szervét (az új államfőt) is megilleti. Azok viszont, akik már megelőzően is a főkegyúri jog személyes jogosítváni jellegét vitatták, arra az álláspontra helyezkedtek, hogy a főkegyúri jog, mit a király személyes jogosítványa, a detronizálással megszűnt. A gyakorlatban a kérdés sem a Károlyi-kormány, sem a proletárdiktatura alatt nem tisztázott.

Az 1920: I. t.-c. — jelenlegi átmeneti alkotmányunk alaptörvénye — a kormányzó hatáskörét és jogállását szabályozván, kifejezetten úgy rendelkezik, hogy a kormányzó a főkegyúri jogot nem gyakorolja, de azt sem ez a törvény, sem más törvény nem állapítja meg, hogy a kormányzó, illetőleg a király helyett ki fogja a főkegyúri jogot gyakorolni. Ennek következtében az a helyzet állott elő, hogy a főkegyúri jog tényleg nem gyakorlatik s a főpapi székek a közönséges egyházjog szabályai szerint a főkegyúri jogra való tekintet nélkül töltenek be.

Ez a helyzet könnyen a főkegyúri jog megszűnéséhez vezethet, tekintettel különösen az új egyházi törvénykönyvnek a Codex juris canonicinak a kegyúri joggal szemben elfoglalt álláspontjára. E codex 1450. canonja szerint új kegyúri jog a jövőben semmi címen sem keletkezhetik. Sőt a püspökök felhívták, hogy a régi kegyurakat is igyekezzenek a kegyúri jogról, illetőleg a beneficarius kijelölésének jogáról való lemondásra rábírní. Semmi kétség, hogy a szent székek a főkegyúri joggal szemben még fokozottabb mértékben ez az álláspontja s a gyakorlatban jogcímet fog keresni a megszüntetésre.

Tomcsányi páter könyve (A főkegyúr szerepe a püspökök kinevezésénél. Budapest, 1922. Korda bizománya.) már egyenesen azt igyekszik kimu-

tatni, hogy királyainkat nem illette meg a múltban sem a püspökök kinevezésének a joga. E munkának tudományos szempontból nincs nagy jelentősége, mert a főkegyúri jog tartalma és terjedelme már végleg tisztázott kérdés, de jellemző annak a törekvésnek a szempontjából, mely a főkegyúri jog megszüntetésével a r. kath. egyházat teljesen függetleníteni akarja az államtól.

Hangsúlyoznunk kell, hogy a főkegyúri jog megszűnése távolról sem a r. katolikusok egyetemének az óhajta. Példaképen br. *Forster* Gyulára hivatkozhatunk, ki egy tanulmányában (Budapesti Szemle 1923. márciusi füzet) nagyon világos okfejtéssel sürgeti, hogy a főkegyúri jog gyakorlása a királyi szék betöltését megelőzően és attól függetlenül is biztosíttassék.

A nemzetgyűlésen egyszer került szóba a főkegyúri jog kérdése, az 1921. május 11-i ülésen *Rassay* Károlynak egy interpellációja folytán. *Vass* József akkori vallás- és közoktatásügyi miniszter az interpellációra adott válaszában kijelentette, hogy a jelenlegi állapot provizórikus és nem praejudikál annak, hogy a főkegyúri jog a királyi szék betöltése után újból alkalmazásba vétessék. Kérdés azonban, hogy egy ilyen declaratio képes lesz-e a főkegyúri jogot a szent szék kétségtelen ellenkező tendenciájával szemben biztosítani.

Pedig e jöghöz való ragaszkodás a nemzet egyetemese érdeke, a r. katolikusoké épen úgy, mint a protestánsoké. A katolikusok talán ma nem látják e kérdés jelentőségét, de egyet nem felejthetnek el, azt t. i., hogy a főkegyúri jog a legszorosabban összefügg a főpapi vagyon kérdésével s ha a szent szék a főkegyúri jog megszüntetését erőszakolná, a magyar államnak módjában volna a főpapi vagyon ellen irányuló törvényhozási intézkedéseket tenni.

A mi szempontunkból, a reformátusok szempontjából a helyzet az, hogy ma a főkegyúri jog következtében velünk szemben a r. katolicizmusnak egy, az államkormány által letompított agresszivitása érvényesül; ha a főkegyúri jog megszűnik, a legtúlzóbb ultramontán irányzattal kerülhetünk szembe, úgy, hogy a főkegyúri jog megszűnése kulturharcot eredményezne, ez pedig az ezer sebtől vérző nemzet jövőjét tenné kockázatos s így minden módon arra kell törekednünk, hogy elkerültsék.

Közélet

O. R. L. E. tanfolyam és közgyűlés Sárospatakon.

Az a kezdet, amely tavaly Debreczenben megindult, igen szép növekedést vett erre az esztendőre Sárospatakon. Lelkipásztortársaink megértették, hogy a több napos tanfolyam mind a látóköörüket szélesíti, mind a hosszabb együttléttel a közösség érzését növeli. Így történt az, hogy míg Debreczenben körülbelül másfélszer annyian voltak

a közgyűlésen, mint a tanfolyamon: Sárospatakon már aránylag kevés volt azok száma, akik csak a közgyűlésre jöttek.

A tanfolyam résztvevői október 17-én érkeztek Sárospatakra, ahol este fél nyolc órakor a konviktus tágas, világos termében ismerkedési estély volt. Másnap, 18-án, csütörtökön kezdődött a tanfolyam, amelynek menete három napon át ilyen napirend mellett folyt le: reggel $\frac{1}{4}$ -kor reggeli, $\frac{1}{2}$ 8—8-ig bibliai megbeszélés, 8—1-ig előadások, 1 órakor ebéd, 3—4-ig a könyvtár, a szépművészeti múzeum stb. megtekintése, 4— $\frac{1}{4}$ 7-ig előadások, $\frac{1}{4}$ 7— $\frac{3}{4}$ 7-ig bibliai megbeszélés, 7 órakor vacsora.

A tanfolyam elején megválasztották a tanfolyam elnökéül Dr. Révész Kálmán tiszáninneri püspököt, alelnökül Juhász László gömöri esperest és Csikesz Sándor O. R. L. E. titkárt. Az első előadást *Dr. Erdős Károly* tartotta Méliuszról; összehasonlítván a nagy reformátor korát a maival, Méliusz műveiből Méliusz üzenetét tolmácsolta a hitben való állhatatosságra, egyházfegyelemre és egyéni feddhetetlen életre buzdítván. *Marton János* sárospataki közigazgató Kálmán műveiből a lelkipásztor képét rajzolta meg, feltüntetvén abban a prófétai vonást Istennel való viszonylatában és az egyházi vonást a gyülekezetével kapcsolatban. *Dr. Buza László* egyetemi tanár a főkegyúri jogról tartott világos és tartalmas előadást, amelynek menetét rövid alakban Lapunk mai számában közöljük. *Harsányi István* sárospataki theol. tanár a magyar bibliafordításokról tartott önálló kutatások eredményeit feltáró előadást, végigtekintvén tárgyát a huszita bibliától máig. Délután *Dr. Tankó Béla* egyetemi tanár lebilincselő előadása volt általános figyelmet keltő Pascal Balázsról születése 300. évfordulója alkalmából. *Dr. Trócsányi József* jogakad. tanár a földreform kérdésével foglalkozott, kapcsolatban a lelkészi javadalommal. A törvény alapos ismeretén és a való életben nyert gazdag tapasztalatokon felépített előadás élénk vitát váltott ki.

A második napon, 19-én, pénteken délelőtt *Dr. Révész Imre* egyh.-ker. főjegyző értekezett „Úrvacsorai felfogások a magyar református egyházi irodalomban a XVIII. században és a XIX. század első felében” címmel, Kálmán ide vonatkozó tanításának ismertetése után találóan kimutatván, mimódon értelmezte az úrvacsorát *Helmezy István*, *Hatvani István*, *Tóth Ferenc*, *Nádudvari Péter*, id. *Péczy József*, *Kolmár József* és *Szoboszlai Papp István*. Nagy érdeklődés kísérte *Dr. Vass Vince* pápai theol. tanár előadását is, aki feleletet adván arra a kérdésre: Mit jelent az, hogy egyházunk hitvallásos egyház? szemléltető formában tárta fel, hogy a hitvallásnak, mint eleven erőnek kell hatni az egyházi törvényekben, theológiában, kultuszban, igehirdetésben, katekizálásban és lelki gondozásban. *Nagy Béla* sárospataki theol. tanár a hitvallások jelentőségét ismertette általános figyelemtől kísérve. Délután *Pongrácz József* pápai theol. tanár Az imádkozó Jézust raj-

zolta élénk az evangéliomok üde, eleven, megkapó színeivel és lelket építő tartalmával. *Ifj. Victor János* budapesti lelkész mély meglátásról tanuságot tevő előadásában mesterien mutatta be, hogyan egészül ki az evangéliomi alapon álló református keresztyénség a zsoltárok gazdag lelki tartalmával.

Harmadik napon, 20-án, szombaton *Dr. Lencz Géza* egyetemi tanár tárgyalta azt a kérdést: Van-e szükség a közös keresztyén hit megállapítása céljából szimbolumra? s világos okfejtéssel oda jutott, hogy a keresztyén misszió és a keresztyénség nagy céljainak szolgálata érdekében a keresztyén hit közös tartalmának egybefoglalása kívánatos. *Harsányi István* befejezte csütörtökön kezdett tartalmas előadását. Délután *Dr. Kovács J. István* budapesti theol. tanár a mai magyar kálvinizmust rajzolta eleven előadásban, jellemezvén benne az antiromanista, antiliberalis, pietista, pogány, politikai, jogi és gyülekezeti független vonást. *Dr. Ravasz László* püspök a jelen helyzetnek mélyreható megvilágításával a Krisztus szerelméhez, mint a jövő legbiztosabb támaszához vitte a tanfolyam hallgatóit.

A tanfolyamot hétfőn követő közgyűlés legkimagaslóbb pontja *Dr. Baltazár Dezső* elnök megnyitó beszéde volt. A beszédet Lapunk legtöbb olvasója megkapja a Lelkészegyesületben, vagy egyik-másik napi lapban. A beszéd nyugodt, méltóság-tes teljes előadásában nem a retorika fogásaival, hanem belső igazságainak meggyőző erejével hatott.

A közgyűlésnek lélekemelő pontja volt *Kiss Ferenc* kálvineumi elnök beszámolója, amely a gondos, körültekintő vezetés és irányítás tündöklő bizonyosságát hordozta minden egyes pontján. Az O. R. L. E. életéről *Csikész Sándor* titkár kimerítő és alapos, valamint *Futó András* pénztárnok pontos jelentése nyújtott való képet.

A tanfolyamnak és közgyűlésnek a fent vázolt hivatalos tevékenységén kívül számos kedves, vagy nagy horderejű mozzanata volt. Így október 20-án vasárnap délelőtt istentisztelet volt, amelyre a püspökök vezetésével palástosan vonult fel a jelenvolt 250 lelkipásztor, akik együttesen úrvacsorával is éltek. A katedrai szolgálatot *Dr. Baltazár Dezső* püspökünk végezte Jel. 10s-11 alapján lelkeket meggyőző és megtérésre készítő tartalommal, az úrasztali liturgiát *Németh István* püspök látta el lelki buzgósággal. Istentisztelet után a Rákóczi vár megtekintéséhez vonultak, ahol *herceg Windischgraetz Lajos* fogadta és kalauzolta a *Dr. Baltazár Dezső* vezetésével megjelent lelkészeket.

Mély nyomokat hagyott a lelkekben a vasárnap délutáni vallásos ünnepély, amelyen *Janka Károly* sárospataki kollégiumi gondnok eszméltető bibliamagyarázata után *dr. Ravasz László* tartott ékes előadást az emberek különböző hitéről. *Varga Ferenc* vásárosnaményi lelkipásztor énekszólója, *Forgács Gyula* sárospataki lelkipásztor imádsága egyformán emelte az áhítatos lelkeket.

Új kísérlet volt a bibliai megbeszélés beveze-

tése reggel és este, amikor is a tanfolyam hallgatói az előadók körül kisebb csoportokban tömörülve, egy-egy bibliai szakaszt megbeszéltek. Tekintettel a program túlszűfoltására, ez a program még nem volt teljesen kielégítő, de biztató jelenségeket láttunk benne a jövőre a lelkek összeforrása céljából. Az atyafiságos szeretet egyesítő erejét szépen munkálta a közös étkezés a kollégiumi étteremben, ahol kitűnően készített ízletes eledelék táplálták testünket. Az együtt étkezés legünnepelesebb aktusa a közgyűlés után volt, amikor is *Juhász László* gömöri esperes a Baltazár-serleggel mondott köszöntőt.

Felejthetetlenül kedves kiegészítője volt a sárospataki időzésnek az, hogy láttuk körünkben esonka Magyarország öt református püspökét (beleszámítva Soltész Elemér tábori püspököt is); nem kevésbé a Tompa Mihály szobrának megkoszorúzása, amikor Göde Lajos szekszárdi lelkipásztor mondott költői beszédet és Baja Mihály olvasta fel hatásos alkalmi költeményét; végül a kollégium királyhegyi szüretének megtekintése.

Lelkünk igaz hálás érzelmével fordulunk a patakiakhoz, hogy alkalmat adtak nekünk arra, hogy e sok jót Sárospatakon kaphattuk meg s kérjük a jó Istent, hogy ami sok jót bennünk elkezdett, vigye teljesezésbe az ő dicsőségére!

Irodalmi szemle

Közlöny, a magyar theologus ifjúság lapja. LIV. évfolyam. 1. szám. Régi ifjúsági lapunk új évfolyamát, amely ifjaink anyagi áldozatával jelenik meg, szeretettel üdvözljük. Előfizetési ára félévre 2500 K. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Debreczen, Kollégium. Megérdemli a jóakarók támogatását.

Hivatalos Értesítés

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.
4188—1923. szám.

Körlevél.

Nagytiszteletű Esperes Úr!

Az érdekeltekkel leendő közlés kérésével tudatom, hogy a magyar kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr a lelkészek, theol. tanárok és segédlelkészek részére a 1923. évi 6920/M. E. számú rendelet alapján folyó évi szeptember havára kitalt rendkívüli segélyösszegeket az 1923. évi október hó 1-től kezdődőleg 25%-kal felemelt összegben engedélyezte s 127,565—1923. II. ü. o. szám alatt hivatalomat arról értesítette, hogy a felemelt rendkívüli segélyek kifizetésére — az állampénztárakat külön-külön értesítette.

Atyafiságos szeretettel

Debreczen, 1923 október 24.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

Pályázat.

Az almosdi református egyház pályázatot hirdet lemondás folytán megüresedett orgonista-kántortanítói állásra. Javadalom: természetbeni 3 szobás lakás, kerttel, kántori fizetés, készpénz 63 K, kertvátság 135 K, kántori díj 250 K, stóla az egyházkerületi rendelkezés szerint. Tanítói fizetés: készpénz 63 K, ismétlőiskola tanításáért polgári községtől 30 K, 6 katasztrális hold 1270[□] föld, rozsvátság 135 K, tandíjvátság 255 K, legelőilletőség 9 nagy jószágra, 843 [□] szőlő. Fizetésekiegészítés az államtól 156 K, megfelelő államsegélyek.

Kötelességei: az iskolaszék által kijelölt osztályok vezetése és tanítása úgy a mindennapi, mint az ismétlőiskolában egyházkerületi tanterv szerint. Lelkész akadályoztatása és kanonikus órákon istentisztelet végzése, kántori teendők, egyházi dalkör vezetése, belmissziói tevékenység. Pályázati kérvények nov. 15-ig Iskolaszék címére küldendők.

Személyes megjelenés megkívántatik, csak a megválasztott költségei térítetnek meg. (Tiköltség 25.000 K, költözködéssre családosnak 60.000 K, magánosoknak 20.000 K. Legközelebbi vasútállomástól (Nagyléta) befuvarozás. Állás választás jogerőre emelkedés után azonnal elfoglalandó.

Almosd, 1923 okt. 17.

Református Iskolaszék.

Hirdetés. Segédlelkésként keres Papp Imre hódmezővásárhelyi lelkész. Vállalkozni szándékozik javadalmazási igényöknek közlésével forduljanak hozzá.

Pályázat amerikai tanítói állásra.

A Clevelandi Első Magyar Református Egyház pályázatot hirdet tanítói állásra.

A tanító kötelessége: tanítás az egyház évközi és mindennapos nyári magyar iskolájában. Istentiszteleteken és egyéb egyházi funkciókon az orgona és ének vezetése. A Református énekkar tanítása. Ifjúsági munka irányítása. Széleskörű egyháztársadalmi tevékenység. Gyűléseken a jegyzőkönyv vezetése. Továbbá segédkezés a lelkészi hivatal adminisztratív munkájában. Végül a lelkész akadályoztatása esetén a szószéki szolgálat.

A tanító fizetése évi egyezeröttszáz dollár, előleges havi részletekben.

Pályázati kérvényekhez esperesileg láttamozott szolgálati bizonyítvány és püspöki ajánló levél szükséges.

Megválasztás esetén az egyház az útiköltséget előlegezi.

Pályázati kérvények 1923. december 1-ig, az egyház lelkészének címére küldendők.

Végül megjegyezzük azt, hogy a Clevelandi Első Magyar Református Egyház az első és legnagyobb református gyülekezet Amerikában. Ezért csakis nagy és sok munkát végezni tudó, kitünő képzettségű és feddhetetlen jellemű erők küldjék be pályázati kérvényüket.

Az egyház nevében:

Herczegh József,
református lelkész.

2854 East 79-th Street Cleveland, Ohio, U. S. A.

Debreczen szabad királyi város és a Tiszántúli református egyházkerület

„MÉLIUSZ“

könyvkereskedése, könyvkiadóhivatala,
zenemű-, papir- és írószerkereskedése

Debreczen, Ferenc József-út 26. sz.

Értesítés a Zsoltárok árváltozásáról!

1923 október hóra a zsoltár árak a következők:

4° quartalak, nagybetűs zsoltár

papirkötésben	K	10580.—
félvászon kötésben	K	12040.—
egészvászon kötésben	K	14200.—

8° oktáv alakú zsoltár

papirkötésben	K	5020.—
félvászon kötésben	K	5470.—
egészvászon kötésben	K	6310.—

16° iskolai kiadású zsoltár

papirkötésben	K	4600.—
félvászon kötésben	K	5160.—
egészvászon kötésben	K	6650.—

32° legkisebb zsoltár

papirkötésben	K	2770.—
félvászon kötésben	K	3230.—
egészvászon kötésben	K	3740.—

Megjegyezni kívánjuk, hogy ezen árak csak most vannak érvényben és az esetben, ha az Országos Pénzügyi Tanács a földadó lerovására újabb és magasabb búza árat állapít meg, úgy az itt közölt árak is emelkedni fognak.

Ajánljuk ezenkívül díszkötésű zsoltárainkat a következő minőségekben és árakon, de egyelőre csak 16° alakban és a következő könyveket:

I. kiadás, versbe szedve

vászon díszkötés, párnázott aranyfémzéssel	Alapára K	15.—
valódi bőr, díszk., párnázott aranyfémzéssel	Alapára K	30.—

II. kiadás, prózába szedve

diszvászon, kehely és préseléssel	Alapára K	8.—
diszvászon, párnázott, vörösmetszés, tokban	Alapára K	12.—
diszbőr, párnázott, aranyfémzés, tokban	Alapára K	30.—

Uray Sándor: Tárgymutató az új zsoltárhoz.
Alapára K —30

Varga: Koralkönyv az új zsoltárhoz.
Ára K 6000.—

Az alapárak, a Magyar Könyvkereskedők Egylete által, hétről-hétre megállapított szorzószámával szorzandók és az így előálló árakban szállítjuk ezen könyveket. **Mai szorzószám 1800.**